

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

на Централната изборителна комисия
по прилагане на Изборния кодекс
за секционните изборителни комисии

(приети с Решение № 1122 от 7 октомври 2011 г. на ЦИК)

ГЛАВА I ДЕЙСТВИЯ НА СЕКЦИОННИТЕ ИЗБИРАТЕЛНИ КОМИСИИ ОТ ДЕНЯ ПРЕДИ ИЗБОРИТЕ ДО ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ГЛАСУВАНЕТО

Раздел I Общи положения

1. Съгласно чл. 26, ал. 1, т. 1 – 3 от Изборния кодекс (ИК) Централната изборителна комисия разполага с правомощия да следи за прилагането му на територията на страната и в изборителните секции в чужбина, както и да осъществява методическо ръководство и контрол върху дейността на изборителните комисии. В изпълнение на тези си правомощия и на основание чл. 26, ал. 1, т. 3 от ИК Централната изборителна комисия прие настоящите Методически указания със свое решение № 1072 от 5 октомври 2011 г.

2. С методическите си указания, насочени към ръководството и всички членове на общинските и секционните изборителни комисии, Централната изборителна комисия цели да осигури бърз и надежден източник на информация за всеки един етап от изборния процес в деня преди изборите и в самия изборен ден. Точното изпълнение на указанията от всички изборителни комисии ще гарантира еднаквото прилагане на

закона и правилата за произвеждане на изборите навсякъде, където българските граждани упражняват своето изборително право.

Раздел II

Секционни изборителни комисии

3. Членовете на секционните изборителни комисии (СИК) се назначават от съответната общинска изборителна комисия. С решението за назначаване на СИК се утвърждава и списък с имената на лицата, които ще заместват съответните членове на СИК, в случаите на чл. 25, ал. 1 от ИК, както и при неявяване на член на комисията в изборния ден.

4. Заместването се извършва с решение на ОИК.

5. Лицата, включени в СИК, се освобождават от служебните им задължения за времето, необходимо за работата им в съответната комисия. За това време те ползват неплатен служебен отпуск, който се зачита за трудов стаж по специалността, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск.

6. Възнагражденията на членовете на СИК се определят от ЦИК.

7. Членовете на СИК при изпълнение на своите функции са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс. Членовете на комисииите не могат да носят отличителни знаци на партия или предизборна коалиция, както и да провеждат предизборна агитация или да участват в такава в предизборния и изборния ден.

8. Заседанията на секционните изборителните комисии са законни, ако на тях присъстват повече от половината от състава им: 3 членове при 5-членен състав, 4 членове при 6- и 7-членен състав и 5 членове при 8- и 9-членен състав.

9. Решенията се вземат с мнозинство две трети от присъстващите:

Присъстват	2/3 - „ЗА” (“приема се”)
9	6
8	6
7	5
6	4
5	4
4	3
3	2

10. Решенията се подписват от председателя и секретаря на комисията. За заседанията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря (образец № 1). Формата на протокола е съгласно образец № 1:

ПРОТОКОЛ

Днес, ... 2011 г. в изборното помещение, в което се помещава избирателна секция № ....., ..., находящо се на ..... етаж на сградата, находяща се на ул. ...., гр./с. ...., адм.район ..... община ..... област .....

се проведе заседание на СИК № ....., на което присъстваха:

1. ...., председател
2. ...., зам.-председател
3. ...., секретар
4. ...., член
5. ...., член
6. ...., член
7. ...., член
8. ...., член
9. ...., член

Заседанието беше открито в ..... часа и завърши в ..... часа при следния дневен

ред:

т. 1. ....

.....

Беше направено следното предложение за решение: .....

.....

.....

.....

След проведеното гласуване СИК прие следното

РЕШЕНИЕ:

.....

.....

.....

Председател: .....

Секретар: .....

11. На заседанията на комисиите могат да присъстват и застъпниците на съответните кандидати. Направените от тях възражения се вписват в протокола на СИК за установяване на резултатите.

12. Членовете на избирателните комисии са длъжни да подписват протоколите от заседанията на комисиите. Те гласуват само “ЗА” или “ПРОТИВ” решенията. Ако някой член има особено мнение, изрично отбелязва това в протокола и го излага в писмен вид.

Статут на секционните избирателни комисии

13. Секционната избирателна комисия (СИК) се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове.

14. Секционната изборителна комисия в страната:

а) следи за спазване на този кодекс в изборното помещение и в района на секцията;

б) съдейства за подреждане на изборното помещение според изискванията на този кодекс и с оглед осигуряване на достъп до гласуване на лица с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението;

в) осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;

г) преброява гласовете за кандидатските листи при всички видове избори; изготвя протокол за резултата от гласуването в изборителната секция и го предава на общинската изборителна комисия в срок до 24 часа след приключване на гласуването;

д) предава останалите книжа и материали на общинската администрация в срока по буква „г“;

е) разглежда жалби, по които се произнася незабавно, като решението се съобщава веднага на жалбоподателя;

ж) обявява на общодостъпно място пред изборителната секция резултатите от гласуването;

з) издава на участниците в изборите или на техните представители и застъпници и на наблюдателите извлечение от протокола с резултатите от гласуването в изборителната секция.

15. Указанията на председателя на СИК в изборния ден са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания могат да бъдат отменени с решение на секционната изборителна комисия.

Състав и правомощия на СИК извън страната.

Указания на председателя

16. Секционната изборителна комисия извън страната се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове.

17. Секционната изборителна комисия извън страната:

а) следи за спазване на Изборния кодекс в изборното помещение и в района на секцията;

б) съдейства за подреждане на изборното помещение според изискванията на Изборния кодекс и с оглед осигуряване на достъп до гласуване на лица с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението;

в) осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;

г) преброява гласовете, подадени за кандидатските листи при изборите за президент и вицепрезидент на републиката и изготвя протокол;

д) незабавно, но не по-късно от 24,00 ч. местно време на изборния ден, изпраща на Централната изборителна комисия протокол-грама с

результатите от изборите по утвърден от Централната избирателна комисия образец и сканиран екземпляр от протокола на секционната избирателна комисия и от списъка за гласуване извън страната;

е) предава чрез дипломатическото или консулското представителство изборните книжа и материали, както и протокола на секционната избирателна комисия по първата дипломатическа поща до Министерството на външните работи за предаване в Централната избирателна комисия;

ж) разглежда жалби, по които се произнася незабавно, като решението се съобщава веднага на жалбоподателя;

з) обявява на общодостъпно място пред избирателната секция резултатите от гласуването;

и) издава на участниците в изборите или на техните представители и застъпници и на наблюдателите извлечение от протокола с резултатите от гласуването в избирателната секция.

18. Указанията на председателя на секционната избирателна комисия извън страната са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания могат да бъдат отменени с решение на секционната избирателна комисия.

19. Действията на секционните избирателни комисии извън страната могат да се обжалват пред Централната избирателна комисия. Жалбата може да се подаде в Централната избирателна комисия директно по електронен път или чрез ръководителя на дипломатическото или консулско представителство, който я изпраща незабавно в Централната избирателна комисия. Централната избирателна комисия се произнася незабавно, до един час от постъпване на жалбата и преди края на изборния ден. Решението се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

Раздел III

Застъпници, наблюдатели и представители на политически партии, коалиции и инициативни комитети

Общи положения

20. В изборното помещение застъпниците, представителите на политически партии, коалиции от партии и инициативни комитети, както и наблюдателите заемат най-отдалечените от изборната/ните кабина/и места.

21. По време на гласуването в изборното помещение може да присъстват наблюдатели и журналисти, по един представител на партия, коалиция от партии и инициативни комитети, както и само един от застъпниците на кандидатите, включени в една кандидатска листа, но без да пречат на гласуването.

22. Застъпниците и наблюдателите се легитимират с документ за самоличност и удостоверение, издадено от ОИК, журналистите със съответната журналистическа карта, а представителите на партии, коалиции от партии и инициативни комитети – с оригинал на пълномощно, и документ за самоличност.

Застъпници

23. Застъпникът има право:

а) да подпомага кандидата в изборителната кампания и да представлява неговите интереси пред изборителните комисии и държавните органи;

б) да присъства на заседанията на съответната общинска и секционна изборителна комисия, като изказаните от него становища, мнения и възражения се записват в протокола. На заседание на общинската изборителна комисия може да присъства само по един застъпник от всяка партия, коалиция от партии или инициативен комитет;

в) да присъства при откриване на изборния ден;

г) да присъства в изборното помещение по време на гласуването, без да пречи на гласуването;

д) да присъства в изборното помещение при отваряне на изборителната урна и при определяне на резултатите от гласуването, като му се осигурява пряка видимост при преброяването на гласовете;

е) да получи извлечение от протокола с резултатите от гласуването в съответната изборителна секция съгласно установения образец, както и да получи извлечение от протокола на съответната общинска изборителна комисия с резултатите от гласуването в изборния район, съгласно установените образци.

24. От регистрирането на кандидатските листи до обявяване на резултатите от изборите застъпниците имат качество на длъжностни лица по смисъла на чл. 93, т. 1, буква „б” от Наказателния кодекс. Когато регистрацията на кандидата е заличена, правата и задълженията по предходното изречение се прекратяват от деня на заличаването.

25. Застъпниците имат свобода на изразяване и агитация в устна и писмена форма на предизборни събрания, както и чрез доставчиците на медийни услуги. Не се допуска предизборна агитация 24 часа преди изборния ден и в изборния ден.

26. Застъпниците могат да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец, утвърден с Решение № 538-ПВР/МИ от 26.08.2011 г. от Централната изборителна комисия. Застъпниците, които носят отличителни знаци извън одобрените от Централната изборителна комисия, се отстраняват от участие в изборния ден с решение на секционната изборителна комисия. Решението може да се обжалва пред общинската изборителна комисия, която се произнася незабавно. След

отстраняване на нередовностите застъпникът се допуска отново до участие в изборния ден.

27. Застъпниците не могат да бъдат придружители при гласуване на избирател с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването.

Наблюдатели

28. Наблюдателят има право:

а) да присъства при откриване и закриване на изборния ден;
б) да присъства в изборните помещения по време на гласуването, без да пречи на гласуването;

в) да присъства при отварянето на избирателните урни и при установяване на резултатите от гласуването, за което му се осигурява пряка видимост;

г) да получи извлечение от протокола на съответната СИК и ОИК с данните от гласуването съобразно установените образци (приложения № 72, № 74, № 76, № 78, № 80, № 82, № 84, № 86, № 88 от изборните книжа за произвеждане на изборите за общински съветници и кметове на 23 октомври 2011 г. и приложения № 69 и № 71 от изборните книжа за произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката на 23 октомври 2011 г.);

д) да гласуват за президент и вицепрезидент на републиката с удостоверение за гласуване на друго място – за наблюдателите по т. 10, буква ”б”.

29. Наблюдателят не може да бъде придружител при гласуване на избирател с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването.

Представители на политически партии, коалиции от партии и инициативни комитети

30. Партиите, коалициите от партии и инициативните комитети, регистрирали кандидати в ЦИК или съответната ОИК, могат да упълномощят писмено по един представител на партия, коалиция от партии (местна коалиция) и инициативен комитет, който има право:

а) да присъства при откриването на изборния ден;
б) да присъства в изборното помещение по време на гласуването, но без да пречи на гласуването;

в) да присъства при отваряне на избирателната урна и при определяне на резултатите от гласуването, като му се осигурява пряка видимост при преброяването на гласовете;

г) да получи извлечение от протокола с резултатите от гласуването в съответната избирателна секция съгласно установения образец, както и да получи извлечение от протокола на съответната общинска избирателна комисия с резултатите от гласуването в изборния район, съгласно установените образци.

31. Представителите на политическите партии, коалициите от партии и инициативните комитети не могат да бъдат придружители при гласуване на избирател с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването.

Раздел IV

Предизборен ден

Получаване на изборните книжа и материали от секционните избирателни комисии в страната

32. На 22 октомври 2011 г. определен с решение на ОИК неин член и длъжностно лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината/района/кметството предават на председателя на секционната избирателна комисия:

32.1. избирателни урни за гласуване, както следва:

- а) за президент и вицепрезидент на републиката;
- б) за общински съветници и кметове;

32.2. кочани с бюлетини за гласуване за:

а) президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 77 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) общински съветници – Приложение № 102 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

в) кмет на община – Приложение № 103 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

г) кмет на кметство – Приложение № 104 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове.

32.3. избирателни списъци:

а) основен избирателен списък за избиране на президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) основен избирателен списък – част I и част II за избиране на общински съветници и кметове – Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

в) допълнителен избирателен списък за избиране на президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 2 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

г) допълнителен избирателен списък за избиране на общински съветници и кметове – Приложение № 2 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

32.4. списък за допълнително вписване на придружителите:

а) в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 50 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) в изборите за общински съветници и кметове – Приложение № 60 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

32.5. списък за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в избирателния списък в изборния ден:

а) в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) в изборите за общински съветници и кметове.

32.6. два формуляра на протокола на СИК:

а) за избиране на президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 68 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) за избиране на общински съветници – Приложение № 71 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

в) за избиране на кмет на община – Приложение № 73 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

г) за избиране на кмет на кметство – Приложения № 75 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

32.7. формуляри на извлечение от протокола на СИК за установяване резултатите от гласуването:

а) за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 69 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) за общински съветници – Приложение № 72 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

в) за кмет на община – Приложение № 74 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове.

г) за кмет на кметство – Приложение № 76 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

32.8. чернови на протоколи на секционна избирателна комисия;

32.9. печат на секционна избирателна комисия;

32.10. протокол за маркиране печата на секционна избирателна комисия – Приложение № 62 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 64 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

32.11. образци на декларации:

а) за избиратели с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението по чл. 203, ал. 3 от ИК – за двата вида избор;

б) по чл. 207, ал. 1, т. 3 от ИК за избиратели ученици и студенти за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

в) по чл. 194 от ИК за лица, заети като членове на секционна избирателна комисия или охрана на съответната секция за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 54 от изборните книжа за президент и вицепрезидент на републиката;

г) по чл. 57, изр. 2 от ИК за изборите за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 55 от изборните книжа за президент и вицепрезидент на републиката;

32.12. други помощни и технически материали: голям плик с надпис „За ОИК”, който е подпечатан с печата на общината; хартиени ленти за запечатване на изборните помещения; ветроупорни или електрически фенери; канапи; опаковъчна хартия; лепило; линейки; химикалки; шишечки със син цвят; торби и други, за осигуряване на нормалното протичане и приключване на изборния процес в избирателната секция, както и за транспортиране на материалите;

33. Фабричните номера на протоколите по т. 32.6. се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали – Приложение № 66 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 63 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Ако има разлика във фабричните номера на отделните листи на протоколите, това обстоятелство се описва на съответния ред от протоколите. Формулярите на протоколите по т. 32.6. се предават запечатани в плик по начин, който позволява да се види само фабричният им номер – долният десен ъгъл на плика е изрязан. Пликът се подпечатва и подписва от членовете на общинската избирателна комисия.

Получаване на изборните книжа и материали от подвижна секционна избирателна комисия (ПСИК)

34. В деня преди изборния ден (22 октомври 2011 г.) определен с решение на ОИК неин член и длъжностно лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината/района/кметството предават на председателят на ПСИК:

а) списък за гласуване с подвижна избирателна урна в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) списък за гласуване с подвижна избирателна урна в изборите за общински съветници и кметове – Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове;

в) печат на подвижната секционна избирателна комисия;

г) протокол за маркиране на печата на подвижната секционна изборителна комисия;

д) изборните книжа и материали по т. 32.2., 32.3, 32.4, 32.6., 32.7, 32.8, 32.11, буква ”в” и 32.1.

**Получаване на изборните книжа и материали
от СИК в изборителните секции в местата за изтърпяване
на наказанието лишаване от свобода и за задържане, от СИК
в лечебни или здравни заведения, почивни домове или домове
за стари хора, или други социални заведения**

35. Изборителните списъци по т. 32.3. в изборителните секции в местата за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане, и в лечебни или здравни заведения, почивни домове или домове за стари хора, или други социални заведения се предават на председателите на секционните изборителни комисии от:

а) ръководителите на местата за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане;

б) ръководителите на лечебните или здравни заведения, почивни домове или домовете за стари хора, или други социални заведения;

в) капитаните на плавателни съдове под българско знаме;

36. Секционните изборителни комисии по т. 35, букви „а” и „б” получават изборните книжа и материали по общия ред.

**Получаване на изборни книжа и материали от
капитаните на плавателни съдове**

37. До 19,00 ч. на 22 октомври 2011 г. определен с решение на ОИК по местопребиваването на плавателния съд неин член и длъжностно лице от общинската администрация, определено със заповед на кмета на общината/района предават на капитана на плавателния съд, който напуска страната до началото на изборния ден, изборните книжа и материали за гласуване на плавателни съдове под българско знаме в изборите за президент и вицепрезидент на републиката – по т. 32.1, буква ”а”, т. 32.2, буква ”а”, т.32.3, буква ”а”, т. 32.4, буква ”а”, т. 32.6, буква ”а”, т. 32.7, буква ”а”, т. 32.8, т. 32.9, т. 32.10, т. 32.12.

**Съставяне и подписване на протоколи за
предаването на изборните книжа и материали**

38. Председателят на секционната изборителна комисия, съответно на подвижната секционна изборителна комисия, член на общинската изборителна комисия, определен с нейно решение, и кметът на общината/района/кметството или определено от него със заповед длъжностно лице от общинската администрация подписват:

а) протоколи за предаване и приемане на изборителния списък – Приложение № 63 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 57 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) протоколи за предаване и приемане на списъка за гласуване с подвижна изборителна урна– Приложение № 65 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 62 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

в) протоколи за предаване и приемане на изборните книжа и материали – Приложение № 66 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 63 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

г) протоколи за предаване и приемане на изборни книжа и материали за гласуване с подвижна изборителна урна – Приложение № 68 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и Приложение № 63 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

39. В случай на неявяване на председателя на секционната изборителна комисия, съответно на подвижната секционна изборителна комисия изборните книжа и материалите се получават и протоколите се подписват от заместник-председателя на комисията.

40. Протоколите по т. 38 се съставят и подписват в три еднообразни екземпляра – за секционната изборителна комисия, за общинската изборителна комисия и за общинската администрация (района в градовете с районно деление – София, Пловдив, Варна).

41. Печатът на секционната изборителна комисия, съответно печатът на подвижната секционна изборителна комисия се предава в запечатан плик, който се подписва от председателя на секционната изборителна комисия/подвижната секционна изборителна комисия, длъжностното лице от общинската администрация, определено със заповед от кмета на общината/района и член на общинската изборителна комисия, определен с нейно решение в момента на получаването му и се отваря при откриването на изборния ден в секцията.

42. След подписване на протоколите отговорността за опазване на изборните книжа и материали носи председателят на секционната изборителна комисия, съответно на подвижната секционна изборителна комисия.

43. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали.

Транспортиране на изборни книжа и материали

44. Изборните книжа и материали се транспортират до секцията (изборното помещение) до 20,00 часа на 22.10.2011 г. Транспортното средство се осигурява от кмета на общината, а за градовете с районно деление (София, Пловдив и Варна) – от кмета на района.

45. Няколко съседни СИК могат да бъдат обслужвани с едно транспортно средство.

46. Шофьорът на транспортното средство трябва да бъде снабден с писмо, в което са изписани трите му имена, ЕГН, регистрационният номер на транспортното средство и целта на пътуването. Писмото се подписва и подпечатва от кмета на общината/района.

Действия по подготовка на изборното помещение от СИК

47. Избирателните списъци и останалите изборни книжа и материали се внасят в изборното помещение в присъствието на повече от половината членове на СИК.

48. Изборните помещения се оборудват от общинската администрация. Създават се по две кабинни за гласуване във всяко изборно помещение. При липса на обективна възможност за обособяване на две кабинни се обособява само една кабина. За секциите с малък брой избиратели може да се оборудва една кабина. Кабината/ите се поставя/т така, че да се осигури тайната на гласуването. Поне една кабина трябва да осигури гласуването на избиратели с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението. Кабината/ите да е/са добре осветена/и и завесите им да са от непрозрачен плат в неутрален цвят.

49. В кабината за гласуване се поставя маса, върху която избирателят да упражни вота си върху бюлетината, стол и химикал, пишещ със син цвят.

50. В кабината за гласуване се поставя табло, на което с големи букви е указано, че избирателят може да изрази своя вот само **със знак "X", поставен с химикал, пишещ със син цвят**. Таблото по предходното изречение представлява бял лист с формат А4. Думите са изписани по дължина на листа. Таблото се поставя в кабината за гласуване, на стената срещу входа на кабината като долният край на листа да е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода.

51. Членовете на СИК подреждат масите, столовете, кабините за гласуване и останалите помощни материали, които ще се използват в изборния ден по начин и ред, позволяващ незабавното започване на изборния ден.

Действия по подготовка на пространството пред изборното помещение и на сградата, в която се помещава изборителната секция

52. В деня преди изборите – 22 октомври 2011 г. и след получаване на изборните книжа и материали всяка секционна изборителна е длъжна да подготви и постави пред изборното помещение:

а) информационно табло за изборите за президент и вицепрезидент на републиката с минимални размери 70 см в широчина и 50 см във височина. На него секционната изборителна комисия поставя образец на бюлетина за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. За целта СИК ползва бюлетина, върху лицевата страна на която се изписва текст „ОБРАЗЕЦ”;

б) информационно табло за изборите за общински съветници и кметове с минимални размери 100 см в широчина и 70 см във височина. Таблото се оформя в колони. В първата колона отляво надясно се поставя образец на бюлетина за кмет на община. Във втората се поставя образец на бюлетина за общински съветници. В третата колона се поставя образец на бюлетина за кмет на кметство. За целта СИК ползва бюлетини за гласуване, върху лицевата страна на които се изписва текст „ОБРАЗЕЦ”;

в) информационно табло за обявяване на кандидатските листи за общински съветници или кметове. Листите се подреждат в следната последователност:

- кандидатските листи на политическите партии, коалиции от партии, местни коалиции и инициативни комитети за общински съветници, отляво надясно по възходящ ред на номерата в бюлетината;

- кандидатските листи на политическите партии, коалиции от партии, местни коалиции и инициативни комитети за кмет на община отляво надясно по възходящ ред на номерата в бюлетината;

- кандидатските листи на политическите партии, коалиции от партии, местни коалиции и инициативни комитети за кмет на кметство отляво надясно по възходящ ред на номерата в бюлетината;

г) указателно табло (бял лист с формат А4), на което с големи букви е указано, че изборителят може да изрази своя вот **само със знак “Х”, поставен с химикал, пишещ със син цвят**, което да се постави до вратата на изборното помещение, като долният край на листа да е не по-високо от 150 см (+/- 5 см) от пода;

д) пред всяка секционна изборителна комисия се поставя указателна табела с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се изписва номерът на секционната изборителна комисия и отдолу административните адреси от населеното място, които обхваща секцията.

53. На видно място (общодостъпно и защитено от атмосферни влияния и посегателства с цел физическото им запазване) на входа на сградата, в която се помещават СИК се поставят указателни табели с

минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), върху които се изписват номерата на секциите в сградата, а когато тя е с повече от един етаж и на етажите има секции, се посочват номерата на секциите и етажът, на който се намират.

54. На всеки етаж в сградата се поставят указателни табели с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4) с номерата и местонахождението на изборителните секции на съответния етаж.

55. На входа на сградата, в която се помещават СИК, се поставя табела и други обозначителни знаци, които да насочат изборителите с увреждане на опорно-двигателния апарат или зрението към секцията за гласуване на изборителите с увреждане на опорно-двигателния апарат или зрението. Табелата на входа е от бял картон с размери в широчина 50 см и във височина 30 см.

56. Непосредствено пред определената с решение на СИК секция за гласуване на изборителите с увреждане на опорно-двигателния апарат или зрението се поставя табела с минимални размери в широчина 20 см и 30 см във височина (формат А4), на която се отбелязва допълнителното предназначение на секцията.

67. След приключване на подготовката за гласуването помещението се заключва и запечатва с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на СИК.

58. Изборните помещения и помещението, в което се помещава ПСИК се охраняват отвън от служители на Министерството на вътрешните работи.

Действия на подвижната СИК (ПСИК) след приемане на изборните книжа и материали

59. Членовете на ПСИК поставят изборните книжа и материали в предоставеното им от кмета на общината помещение. Върху урните за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и общински съветници и кметове се поставя табло (бял лист с формат А4), на което с големи букви е указано, че изборителят може да изрази своя вот **само със знак "X", поставен с химикал, пишещ със син цвят.**

60. След приключване на подготовката за гласуването помещението се заключва и запечатва с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на ПСИК.

Съдействие от кметовете на общини и кметства

61. Кметовете на общини и кметства/райони, съответно ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България са длъжни да оказват съдействие на СИК по

привеждане на изборното помещение във вид, удобен за работата на СИК и за протичането на изборния ден.

62. Кметът на общината е длъжен да предостави на ПСИК подходящо помещение, в което да се съхраняват изборните книжа и материали след получаването им от ПСИК и автомобил с шофьор за придвижване в изборния ден. Автомобилът по предходното изречение да разполага с възможност да побере най-малко 5 души освен водача и два броя урни.

Забрана за предварително раздаване на изборни книжа и материали

63. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали.

64. Забранява се изнасянето на избирателни урни, избирателни списъци и бюлетини извън изборното помещение след приемането им от СИК в предизборния ден, по време на гласуването и преброяването на гласовете.

Раздел V

Откриване на изборния ден

Разпечатване на изборното помещение и кворум

65. В изборния ден членовете на секционната избирателна комисия (СИК), съответно подвижната секционна избирателна комисия (ПСИК) се събират пред изборното помещение не по-късно от 5,45 ч. В случай на неявяване на някой от членовете председателят на комисията, а при негово отсъствие заместник-председателят, секретарят или друг член на комисията (при отсъствие на цялото ръководство) осъществяват връзка с неявилите/те се член/ове и го/и поканват да се яви/ят.

66. В 6,00 ч. председателят на комисията проверява присъстват ли повече от половината членове на комисията – най-малко 3 членове при 5-членен състав, 4 членове при 6- и 7-членен състав и 5 членове при 8- и 9-членен състав.

67. В случай че е налице необходимият кворум, председателят на комисията разпечатва изборното помещение. Когато не е налице кворум председателят **не разпечатва** изборното помещение и уведомява незабавно ОИК. При условие, че до 7,00 ч. се явят достатъчен брой членове на комисията, председателят уведомява незабавно ОИК и пристъпва към разпечатване на изборното помещение.

68. Когато до 7,00 ч. не се явят достатъчен брой членове, председателят на комисията незабавно уведомява по телефона ОИК за това обстоятелство и изчаква указания за действие от ОИК. В този случай ОИК назначава съответен брой от резервните членове на мястото на

неявилите се членове на комисията. След като отново провери броя на присъстващите членове и установи, че е налице необходимият кворум председателят на комисията разпечатва изборното помещение.

69. Когато Централната избирателна комисия е разрешила гласуването в някои секции да започне в 5,00 ч. при условията на чл. 191, ал. 6 от Изборния кодекс, посочените в предходните точки часове се изместват с един час.

70. При откриване на изборния ден в изборните помещения и помещението на ПСИК могат да присъстват освен членовете на комисията, така и кандидати за съответния вид избор, застъпници на кандидати, представители на партия, коалиция от партии, местни коалиции и инициативни комитети, журналисти и наблюдатели.

Действия след разпечатване на изборното помещение

71. Председателят на комисията последователно:

- проверява наличието на изборните книжа и материали, получени в деня преди изборите, изправността на избирателните урни и дали те са празни;

- след проверката урните се затварят и се запечатват с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията;

- маркира по уникален начин печата на комисията, с който се подпечатват изборните книжа, като с подходящ остър предмет (резец, нож) наранява повърхността на печата с резки. За маркирането се съставя протокол, който съдържа не по-малко от три отпечатъка от маркирания печат – приложение № 62 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове и приложение № 64 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката. **Съставят се и двата протокола;**

- разпечатва бюлетините за гласуване.

72. След извършване на действията по т. 71 председателят на комисията обявява изборния ден за открит.

Функционално разпределение на членовете на СИК и ПСИК

73. След откриване на изборния ден членовете на комисията разпределят помежду си с решение дейностите за изборния ден като определят членовете, които:

- а) проверяват самоличността на избирателите и задържат документа за самоличност до гласуването на избирателя в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, извършват отметки в основния избирателен списък в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, вписват данните от документите за самоличност в графата

„Забележки” при установяване на различия и дописват избиратели в допълнителната страница към основния избирателен списък;

б) проверяват самоличността на избирателите и задържат документа за самоличност до гласуването на избирателя в изборите за общински съветници и кметове, извършват отметки в основния избирателен списък част I и част II, в изборите за общински съветници и кметове, вписват данните от документите за самоличност в графата „Забележки” при установяване на различия и дописват избиратели в допълнителната страница към основния избирателен списък;

в) вписват избиратели в допълнителния списък в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

г) вписват избиратели в допълнителния списък в изборите за общински съветници и кметове;

д) проверяват данните от списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

е) проверяват данните от списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за общински съветници и кметове;

ж) поставят печат и подават на избирателя бюлетините за гласуване;

з) контролират пускането на бюлетините от избирателя в избирателната урна, полагането на подпис от избирателя в избирателните списъци;

и) следят за реда в изборното помещение и пред него.

74. Разпределянето на функциите между членовете на СИК при определяне на изборните резултати се извършва след обявяване на изборния ден за приключил.

**Откриване на изборния ден от
секционните избирателни комисии извън страната
Разпечатване на изборното помещение и кворум**

75. В изборния ден членовете на СИК извън страната се събират пред изборното помещение не по-късно от 5,45 ч. местно време. В случай на неявяване на някой от членовете председателят на комисията, а при негово отсъствие заместник-председателят, секретарят или друг член на комисията (при отсъствие на цялото ръководство) осъществяват връзка с неявилния/те се член/ове по и го/ги поканват да се яви/ят.

76. В 6,00 ч. местно време председателят на комисията проверява присъстват ли повече от половината членове – най-малко 3 членове при 5-членен състав, 4 членове при 6- и 7-членен състав и 5 членове при 8- и 9-членен състав.

77. В случай че е налице необходимият кворум, председателят разпечатва изборното помещение. Когато не е налице кворум председателят **не разпечатва** изборното и уведомява незабавно ЦИК. При условие че до 7,00 ч. местно време се явят достатъчен брой членове на СИК, председателят пристъпва към разпечатване на изборното помещение и уведомява ЦИК.

78. Когато до 7,00 ч. местно време не се явят достатъчен брой членове на СИК председателят незабавно уведомява по телефона ЦИК и изчаква указания за действие от нея. Решението за назначаване на резервен член се съобщава на председателя на СИК незабавно.

Раздел VI Гласуване

Начало и край на гласуването в изборите

79. На територията на Република България избирателите гласуват от 6,00 ч. до 19,00 ч. При гласуване извън страната изборният ден започва в 6,00 ч. местно време и приключва в 19,00 ч. местно време. Гласуването може да продължи и след 19,00 ч., но не по-късно от 20,00 ч.

80. Когато в 19,00 ч. пред изборното помещение има негласували избиратели, председателят и секретарят установяват техния брой и самоличност.

81. Негласувалите до 19,00 ч. избиратели по т. 84 предават документите си за самоличност на СИК, а избирателите – граждани на друга държава членка на ЕС, и удостоверението си за пребиваване.

82. До гласуване след 19,00 ч. се допускат само избирателите по т. 81.

83. Изборният ден приключва в 20,00 ч. независимо от обстоятелството дали са гласували всички избиратели по т. 81.

Гласуване в избирателните секции

84. След откриване на изборния ден председателят на СИК поканва присъстващите граждани да гласуват. Гласуването е лично и тайно. Всеки гражданин сам упражнява правото си да гласува в изборната кабина.

85. Гласуването може да се извършва по избирателни секции и само в предназначените за това изборни помещения, освен при гласуване с подвижна избирателна урна.

Задължения на СИК преди допускане на избирателя до гласуване в страната

86. Преди да допусне избирателя до гласуване в изборите за общински съветници и кметове СИК/ПСИК:

а) избирателят удостоверява самоличността си чрез лична карта или личен (зелен) паспорт за лицата, родени преди 31.12.1931 г. Ако личната карта е изгубена/открадната/унищожена, в процес на подмяна или с изтекъл срок избирателят се допуска до гласуване, след като представи удостоверение за издаване на лични документи със забележка и снимка на избирателя, разпечатана от информационната система на Националния регистър „Български лични документи“;

б) проверява вписан ли е избирателят в избирателния списък за гласуване в изборите за общински съветници и кметове и има ли разлика в някое от имената на избирателя в списъка и според документа за самоличност (удостоверението за пребиваване). Ако е налице разлика в имената, но има съвпадение на постоянния адрес (адреса на пребиваване) имената на избирателя от документа за самоличност (удостоверението за пребиваване) се записват в графата „Забележки“ на избирателния списък. **Всеки избирател, вписан в избирателния списък, трябва да бъде допуснат до гласуване;**

в) когато СИК установи, че избирателят не е вписан в избирателния списък за гласуване в изборите за общински съветници и кметове СИК проверява дали името му фигурира в Списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за общински съветници и кметове. В случай че името на избирателя фигурира в този списък, той не се допуска да гласува в изборите за общински съветници и кметове;

г) когато СИК установи, че избирателят не е вписан в избирателния списък за гласуване в изборите за общински съветници и кметове и името му не фигурира в Списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за общински съветници и кметове, и избирателят има право да гласува, СИК дописва избирателя в допълнителната страница (под чертата) на списъка. В списъка се вписват всички данни на избирателя от документа му за самоличност;

87. Преди да допусне избирателя до гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, секционната избирателна комисия извършва проверките по т. 86, букви „а” – „в” в съответните списъци. При проверката по т. 86, буква „в” СИК проверява дали името на избирателя фигурира в списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. В случай че името на избирателя фигурира в този списък, той не се допуска да гласува в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

88. Избирател, който не е включен в избирателния списък за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката и не фигурира в списъка за СИК на заличените лица, които нямат право да бъдат дописвани в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, се

дописва от СИК в допълнителната страница (под чертата) на списъка.

89. Постоянният адрес на избирателя по т. 88 следва да се намира на територията на секцията, където се извършва дописването. В списъка се вписват всички данни на избирателя от документа му за самоличност.

Гласуване в избирателна секция в страната

90. След извършване на действията по т. 88 – 89 гласуването се извършва в следната последователност:

а) членът на СИК сверява данните от документа за самоличност на избирателя с тези от избирателните списъци за съответния вид избор и вписва в тях единния граждански номер и вида и номера на документа за самоличност и допуска избирателя до гласуване. Документът за самоличност, съответно и удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, остава в члена на секционната избирателна комисия до полагането на подпис от избирателя в избирателния списък;

б) член на СИК полага само по един печат на определеното за това място на гърба на бюлетината за гласуване за общински съветници, за кмет на община и кмет на кметство (ако се произвежда такъв избор) и за президент и вицепрезидент на републиката и ги предава на избирателя, като се уверява, че не са попълнени;

в) избирателят взема бюлетините и влиза сам в кабината за гласуване (в случай че председателят на СИК е разрешил гласуването да се извърши с придружител, това лице може да влезе заедно с избирателя), където:

- поставя знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето пред наименованието на избраната от него партия, коалиция или инициативен комитет, който отразява по еднозначен начин неговия вот;

- сгъва поотделно всяка бюлетина по начин, непозволяващ да се вижда отбелязаното маркиране в квадратчето за партия, коалиция или инициативен комитет, но така, че местата за печати на гърба на бюлетината да са видими;

- излиза от кабината.

г) Избирателят подава една по една сгънатите бюлетини на члена на комисията, който полага втори печат на определеното за това място на гърба на бюлетините и ги връща на избирателя;

д) избирателят пуска бюлетината за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката в съответната урна и се подписва в избирателния списък за президент и вицепрезидент на републиката;

е) след това избирателят пуска бюлетините за гласуване за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство (ако се произвежда такъв избор) в съответната урна и се подписва в избирателния списък – част I или част II, в изборите за общински съветници и кметове;

ж) член на СИК връща документа за самоличност на избирателя, СЛЕД КАТО СЕ УВЕРИ, ЧЕ ТОЙ Е ПУСНАЛ В СЪОТВЕТНАТА УРНА ВСИЧКИ ДАДЕНИ МУ БЮЛЕТНИ И СЕ Е ПОДПИСАЛ В ДВАТА СПИСЪКА;

з) избирателят напуска изборното помещение.

Втора избирателна урна

91. Когато избирателната урна се напълни с бюлетини върху нейния отвор се залепва хартиена лента с подписите на членовете на комисията, така че да не може да бъде използвана повече. Пълната урна остава на масата за гласуване.

92. Председателят проверява изправността на втората урна и дали тя е празна. Урната се затваря и запечатва с хартиени ленти, подписани от членовете на комисията, и гласуването продължава. Това обстоятелство се вписва в протокола на секционната избирателна комисия.

Гласуване с придружител

93. Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.

94. Едно лице не може да бъде придружител на повече от двама избиратели. Член на комисията, представител на партия, коалиция или инициативен комитет, застъпник или наблюдател не може да бъде придружител.

95. Когато избирателят е с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването, може да гласува с придружител, когато:

- представи документ на ТЕЛК (НЕЛК), удостоверяващ увреждането. Копие от документа се прилага към допълнителния избирателен списък и е неразделна част от него;

- попълни декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 11 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове, съответно – Приложение № 52 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

- посочи придружител;

- председателят на СИК разреши гласуването да се извърши с помощта на придружител, посочен от избирателя.

96. Решението на председателя може да се оспори от член на комисията. В този случай спорът се решава окончателно от секционната избирателна комисия с решение.

97. Когато избирателят не разполага и не представи документ на ТЕЛК (НЕЛК), по изключение той се допуска до гласуване само след решение на комисията за това.

98. Имената и единният граждански номер на придружителя се вписват в графа „Забележки” на изборителния списък срещу името на изборителя от член на комисията. Данните на придружителя се вписват и в списъка за допълнително вписване на придружителите, след което придружителят се подписва. Този списък се подписва и от председателя и секретаря след края на гласуването.

99. Когато увреждането не позволява на изборителя да се подпише, в полето за подпис член на комисията отбелязва „гласувал” и се подписва. Това обстоятелство се отбелязва в графата „Забележки” и в протокола на секционната изборителна комисия.

Гласуване на изборители с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението

100. Изборител с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението може да гласува в секцията, определена с решение на ОИК за гласуване на изборители с увреждане на опорно-двигателния апарат или на зрението. Той може да гласува и в избрана от него подходяща секция.

101. В случай че изборителят гласува в секция, различна от тази, в която е вписан в изборителния списък, той се вписва в допълнителния изборителен списък в избраната от него секция, след като попълни декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 11 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове, съответно – приложение № 52 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

102. Декларацията се прилага към допълнителния изборителен списък и е неразделна част от него.

103. В допълнителния изборителен списък се вписват всички данни на изборителя. Списъкът се подписва от председателя и секретаря след края на гласуването.

Правила за гласуване с удостоверение за гласуване в определено място и с удостоверение за гласуване на друго място. гласуване на ученици и студенти

104. В изборите за общински съветници и кметове не се издават удостоверения за гласуване на друго място.

105. Удостоверения за гласуване на друго място (Приложение № 10 от изборните книжа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката) се издават за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката на следните лица:

- кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката;
- членовете на Централната изборителна комисия;
- членовете на общинските изборителни комисии;
- наблюдателите.

106. Лицата, на които са издадени удостоверения за гласуване на друго място могат да гласуват с тях само в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

107. Избирателят предава удостоверението за гласуване на друго място на СИК заедно с документа си за самоличност. СИК проверява данните от удостоверението и вписва избирателя в допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като отбелязва всичките му данни по документ за самоличност – три имена, ЕГН, вид и номер на документа за самоличност, постоянен адрес.

108. СИК прилага удостоверението към допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Удостоверението става неразделна част от този списък.

109. Избирател с удостоверение за гласуване на друго място може да гласува и в секцията по постоянния си адрес, ако не е гласувал в изборите за президент и вицепрезидент на републиката в секцията по местонахождението си. За тази цел:

а) избирателят представя оригинала на удостоверението на СИК;

б) СИК проверява удостоверението и вписва избирателя в допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като отбелязва всичките му данни по документ за самоличност – три имена, ЕГН, вид и номер на документа за самоличност, постоянен адрес;

в) СИК прилага удостоверението към допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Удостоверението става неразделна част от допълнителния избирателен списък.

110. Удостоверенията за гласуване в определено място (Приложение № 13 от изборните книжа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката) се издават само за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

111. Избирателят предава удостоверението за гласуване в определено място на СИК заедно с документа си за самоличност. СИК проверява данните от удостоверението и вписва избирателя в допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като отбелязва всичките му данни по документ за самоличност – три имена, ЕГН, вид и номер на документа за самоличност, постоянен адрес.

112. Секционната избирателна комисия прилага удостоверението към допълнителния избирателен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Удостоверението става неразделна част от този списък.

113. Избирател с удостоверение за гласуване в определено място

може да гласува и в секцията по постоянния си адрес само за президент и вицепрезидент на републиката, ако не е гласувал в тези избори в секцията, в която е включен в изборителните списъци за изборите за общински съветници и кметове. За тази цел:

- а) изборителят представя оригинала на удостоверението на СИК;
- б) Секционната изборителна комисия проверява удостоверението и вписва изборителя в допълнителния изборителен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като отбелязва всичките му данни по документ за самоличност – три имена, ЕГН, вид и номер на документа за самоличност, постоянен адрес;
- в) Секционната изборителна комисия прилага удостоверението към допълнителния изборителен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Удостоверението става неразделна част от допълнителния изборителен списък.

Гласуване на ученици и студенти

114. Учениците и студентите – български граждани, които са навършили 18 години към 23.10.2011 г., не са поставени под запрещение и не изтърпяват наказание лишаване от свобода, могат да гласуват в изборите за президент и вицепрезидент на републиката в изборителна секция, намираща се в населеното място, където се обучават вместо в секцията по постоянния им адрес, намираща се в друго населено място.

115. Лицата по предходната точка се допускат до гласуване от СИК **само** в изборите за президент и вицепрезидент на републиката след представяне на:

- документ за самоличност;
- студентска книжка или ученическа книжка, надлежно заверена от учебното заведение със седалище в населеното място, където лицето иска да гласува;
- декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място – Приложение № 53 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

116. Секционната изборителна комисия проверява и сверява декларацията, ученическата/студентската книжка и документа за самоличност на изборителя и вписва изборителя в допълнителния изборителен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като отбелязва всичките му данни по документ за самоличност – три имена, ЕГН, вид и номер на документа за самоличност, постоянен адрес.

117. Декларацията се прилага към допълнителния изборителен списък за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и е неразделна част от него.

118. По време на гласуването ученическата или студентската

книжка остава в секционната избирателна комисия заедно с документа за самоличност на избирателя ученик или студент.

119. След полагането на подпис от избирателя в избирателния списък СИК вписва в ученическата или студентската книжка датата на изборите и се отбелязва, че ученикът или студентът е гласувал.

120. Книжката се подписва от председателя или секретаря и от един член на секционната избирателна комисия, предложени от различни партии и коалиции от партии, след което се връща на избирателя заедно с документа му за самоличност.

Гласуване извън изборното помещение с подвижна избирателна урна

121. Гласуването с подвижна избирателна урна се извършва въз основа на списък за гласуване с подвижна избирателна урна – Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и Приложение № 1 от изборните книжа за изборите за общински съветници и кметове. Само лицата, включени в избирателните списъци по предходното изречение, могат да гласуват с подвижна избирателна урна.

122. След откриване на изборния ден председателят на ПСИК предава на най-малко четирима членове на комисията:

- списъка за гласуване с подвижна избирателна урна за всеки вид избор;
- празна запечатана урна за гласуване в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;
- празна запечатана урна за гласуване в изборите за общински съветници и кметове;
- кочани с бюлетини за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката;
- кочани с бюлетини за гласуване за общински съветници;
- кочани с бюлетини за гласуване за кмет на община;
- кочани с бюлетини за гласуване за кмет на кметство;
- маркиран печат.

123. След получаване на материалите членовете на ПСИК тръгват по адресите на лицата, включени в списъка за гласуване с подвижна избирателна урна.

124. Гласуването с подвижна избирателна урна се извършва в следната последователност:

а) при пристигане на адреса на избирателя членовете на комисията поставят урните на достъпно и видно място в дома на избирателя;

б) член на комисията сверява данните от документа за самоличност на избирателя с тези от списъците и вписва в тях единния граждански номер (личен номер) и вида и номера на документа за

самоличност;

в) член на комисията поставя по един печат на определеното за това място на гърба на бюлетините за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката, за общински съветници, за кмет на община и за кмет на кметство (ако се произвежда такъв избор) и ги подава на избирателя;

г) членовете на комисията и всички други лица, намиращи се в помещението, освен избирателя, напускат помещението.

д) избирателят взема бюлетините и:

- поставя знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето пред наименованието на избраната от него партия, коалиция или инициативен комитет, който отразява по еднозначен начин неговия вот;

- сгъва поотделно всяка бюлетина по начин, непозволяващ да се вижда отбелязаното маркиране в квадратчето за партия, коалиция или инициативен комитет, но така, че местата за полагане на печат на гърба на бюлетината да са видими;

- дава знак на членовете на комисията, че е готов.

е) членовете на комисията влизат в помещението;

ж) избирателят подава една по една сгънатите бюлетини на члена на комисията, който полага втори печат на определеното за това място на гърба на бюлетините и ги връща на избирателя;

з) избирателят пуска бюлетината за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката в съответната урна и се подписва в избирателния списък за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката. В графа „Забележки” на списъка членовете на комисията вписват часа на гласуването;

и) след това избирателят пуска всяка бюлетина за гласуване за общински съветници, кметове на община и кмет на кметство в съответната урна и се подписва в избирателния списък за гласуване за общински съветници и кметове. В графа „Забележки” на списъка членовете на комисията вписват часа на гласуването;

к) членът на комисията връща документа за самоличност на избирателя, съответно удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз;

л) членовете на комисията напускат дома на избирателя.

125. При гласуването с подвижна избирателна урна в помещението с избирателя не могат да присъстват други лица, включително членовете на секционната избирателна комисия, които обслужват подвижната избирателна урна, освен ако избирателят не може да извърши сам необходимите действия и се налага гласуване с придружител. Имената и единният граждански номер (личен номер) на придружителя, както и причината за гласуване с придружител се вписват в графа „Забележки” на списъка срещу името на избирателя от члена на

комисията.

126. Данните на придружителя се вписват и в списъка за допълнително вписване на придружителите, след което придружителят се подписва.

127. Списъкът се подписва от членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват подвижната изборителна урна след приключване на гласуването. В графа „Забележки” на списъка членовете на комисията вписват часа на гласуването

128. Неграмотността не е основание за гласуване с придружител. Едно лице не може да бъде придружител на повече от двама изборители. Не може да бъде придружител член на комисията, представител на партия, коалиция от партии или инициативен комитет, застъпник или наблюдател.

129. Членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват подвижната изборителна урна, посещават изборителите от списъка по домовете им до изчерпване на списъка, но не по-късно от 19.00 часа, като им се осигурява транспорт и охрана.

130. Ако изборителят не бъде открит на посочения адрес, в графа „Забележки” на списъка срещу името на изборителя се отбелязва това обстоятелство и се подписва от членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват урната.

131. След приключване на гласуването с подвижната изборителна урна върху нейния отвор се залепва хартиена лента, на която се отбелязва часът на последното гласуване, който не може да бъде по-късно от 20.00 часа, подписана от членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват урната.

132. Подвижната изборителна урна се връща в предоставеното от кмета на общината изборно помещение.

Гласуване в изборителна секция извън страната

133. Българските граждани могат да гласуват извън страната само в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

134. След откриване на изборния ден председателят на СИК извън страната поканва присъстващите граждани да гласуват. Гласуването е лично и тайно. Всеки гражданин сам упражнява правото си да гласува в изборната кабина.

135. Гласуването може да се извършва по изборителни секции и само в предназначените за това изборни помещения. Гласуването се извършва в следната последователност:

а) изборителят представя документ за самоличност – лична карта, паспорт или военна карта пред члена на СИК, който изпълнява дейността по отбелязване на гласуването в изборителния списък;

б) член на комисията сверява данните от документа за

самоличност на избирателя с тези от избирателния списък, вписва в него единния граждански номер и вида и номера на документа за самоличност и допуска избирателя до гласуване. Документът за самоличност, остава в члена на секционната избирателна комисия до полагането на подпис от избирателя в избирателния списък;

в) избирател, който не е включен в списъка за гласуване, се вписва в допълнителната страница на списъка (под чертата) от СИК след представяне на документ на самоличност и на декларация – Приложение № 17 от изборните книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

г) член на комисията полага само по един печат на определеното за това място на гърба на бюлетината и я предава на избирателя, като се уверява, че не е попълнена;

д) избирателят взема бюлетината и влиза сам в кабината за гласуване (в случай че председателят на СИК е разрешил гласуването да се извърши с придружител, това лице може да влезе заедно с избирателя), където:

- поставя знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето пред наименованието на избраната от него кандидатска листа, който отразява по еднозначен начин неговия вот;

- сгъва бюлетината по начин, непозволяващ да се вижда отбелязаното маркиране за в квадратчето за партия, коалиция или инициативен комитет, но така че местата за полагане на печат на гърба на бюлетината да са видими;

- излиза от кабината.

е) избирателят подава сгънатата бюлетина на члена на комисията, който полага втори печат на определеното за това място на гърба на бюлетината и я връща на избирателя;

ж) избирателят пуска бюлетината в урната и се подписва в избирателния списък;

з) член на комисията връща документа за самоличност на избирателя, който напуска изборното помещение.

136. Когато срокът за валидност на документа за самоличност на избирателя е изтекъл, той се допуска до гласуване, ако представи удостоверение, издадено от дипломатическото или консулското представителство на Република България, че е подал заявление за продължаване на срока на валидност или за издаване на нов паспорт или лична карта. Удостоверението се предава на СИК и се прилага към избирателния списък, като в графа „Забележки” СИК вписва номера и датата на удостоверението.

Раздел VII

Нередности и нарушения на изборния процес

Действия на СИК при сгрешена бюлетина

137. Когато избирателят сгреша при поставянето на знака, изразяващ неговия вот, може да върне сгънатата сгрешената бюлетина на СИК и да получи нова бюлетина за гласуване от същия вид. Това право се предоставя на избирателя само веднъж.

138. Членовете на СИК унищожават бюлетината без да я разгъват с надпис „сгрешена” на гърба, под мястото за печати. Така унищожената бюлетина се подпечатва с печата на секционната избирателна комисия и не се пуска в урната.

139. Сгрешените бюлетини се вписват на ред 8 в протокола на СИК за определяне на резултатите от гласуването.

Действия на СИК при нарушаване на забрани, свързани с тайната на вота

140. На основание чл. 180, ал. 2 от Изборния кодекс е забранено след попълване на бюлетината за гласуване за президент и вицепрезидент, общински съветници, кмет на община и кмет на кметство и преди пускането ѝ в избирателната урна избирателят да разгъва бюлетините по начин, позволяващ да се види отбелязаното маркиране за кандидатските листи на партия, коалиция от партии или инициативен комитет.

141. При нарушаване на забраната членът на СИК/ПСИК, който следи за пускането на бюлетините в урната не допуска избирателят да пусне бюлетината, за която е разкрита тайната на вота. СИК незабавно обявява бюлетината за недействителна и отбелязва това обстоятелство върху нея с надпис „НЕДЕЙСТВИТЕЛНА ПО ЧЛ. 180”. Бюлетината се брои за недействителна и се вписва на ред 6 в протокола на СИК за определяне на изборните резултати.

142. В графа „Забележки” на избирателния списък срещу името на избирателя се записва, че бюлетината за съответния вид избор (президент и вицепрезидент, общински съветници, кмет на община, кмет на кметство) е обявена за недействителна по чл. 180 от ИК.

143. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

144. На основание чл. 181, ал.1 от Изборния кодекс се забранява използването на мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника с цел заснемане на начина на гласуване.

145. При нарушаване на забраната членът на СИК/ПСИК, който следи за пускането на бюлетините в урната не допуска избирателят да пусне бюлетината. СИК незабавно обявява бюлетината за недействителна и отбелязва това обстоятелство върху нея с надпис „НЕДЕЙСТВИТЕЛНА

ПО ЧЛ. 181”. Бюлетината се брои за недействителна и се вписва на ред 7 в протокола на СИК за определяне на изборните резултати.

146. В графа „Забележки” на избирателния списък срещу името на избирателя се записва, че бюлетината за съответния вид избор (президент и вицепрезидент, общински съветници, кмет на община, кмет на кметство) е обявена за недействителна по чл. 181 от ИК.

147. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

148. На основание чл. 182 от Изборния кодекс е забранено присъствието на лица, освен гласуващи в момента избиратели на разстояние по-малко от три метра от кабината за гласуване, когато в нея има избирател.

149. Председателят на СИК незабавно указва на лицето, нарушило забраната да излезе извън триметровата зона. При неизпълнение на указанията лицето се отстранява от изборното помещение със съдействие на органите на МВР.

Недопускане на лица в изборното помещение

150. В изборното помещение не се допускат лица с поведение, накърняващо добрите нрави, както и лица, носещи предмети, опасни за живота и здравето на гражданите, както и на въоръжени лица, освен в случаите по чл. 185, ал. 4 от ИК.

Съдействие от кмета и органите на МВР

151. При необходимост за възстановяване на реда и по решение на СИК председателят може да потърси съдействието на кмета или кметския наместник и на органите на МВР.

152. Обстоятелствата по предходната точка се отразяват в протокола на СИК за определяне на изборните резултати

Забрана за раздаване и изнасяне на книжа и материали

153. Забранява се предварителното раздаване на книжа и материали и изнасянето на бюлетини от избиратели извън изборното помещение.

154. Забранява се изнасянето на избирателните урни, избирателните списъци и бюлетините извън изборното помещение след приемането им от СИК в предизборния ден, по време на гласуването и преброяването на гласовете.

Преустановяване на гласуването

155. При съществени нарушения на изборния процес СИК/ПСИК може да преустанови гласуването. След тяхното отстраняване гласуването продължава.

156. За преустановяване на гласуването СИК/ПСИК взема

решение, което се съобщава незабавно на ЦИК.

Глава втора
ДЕЙСТВИЯ НА СИК СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ
НА ГЛАСУВАНЕТО
Раздел I
Общи правила

1. След обявяване на гласуването за приключило СИК пристъпва към установяване на резултатите от гласуването.

2. В изборното помещение могат да присъстват: кандидатите за съответния вид избор само по един от застъпниците по чл. 101, ал. 2 от Изборния кодекс, по един представител на партия, коалиция от партии и инициативен комитет, наблюдатели и журналисти, като им се осигурява пряка видимост при преброяване на гласовете. Лицата по предходното изречение нямат право да се намесват в работата на СИК.

3. Секционната избирателна комисия взема решение за функционалното разпределение на членовете си при отварянето на урните и преброяването на гласовете. Секционната избирателна комисия решава кой член на комисията ще има достъп до бюлетините за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката и за гласуване за общински съветници и кметове. Избраният член на СИК преброява бюлетините под наблюдението и контрола на останалите членове.

4. Секционната избирателна комисия отстранява от масата неизползваните бюлетини и другите книжа и материали. На масата остават само урните и черновите на протоколите за установяване на резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и избирателните списъци.

5. Секционната избирателна комисия **ПЪРВО** преброява бюлетините и установява резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Преди отваряне на урната за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката СИК вписва в черновата на протокола:

- данните за избирателната секция, включително трите имена на членовете на комисията и на присъствалите други лица;

- часът на откриване на изборния ден и на приключване на гласуването;

- броят на избирателите според избирателния списък при предаването му на СИК (ред 1 от протокола);

- броят на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък (ред 2 от протокола);

- броят на избирателите в допълнителния избирателен списък (ред 3 от протокола);

- броят на регистрираните кандидатски листи на партии, коалиции от партии и независими кандидати за президент и

вицепрезидент на републиката (ред 4 от протокола);

- броят на ГЛАСУВАЛИТЕ избиратели според положените в избирателния списък, допълнителната страница на избирателния списък и в допълнителния избирателен списък подписи (ред 5 от протокола);

- броят на недействителните бюлетини по чл. 180 от ИК – показване начина на гласуване (ред 6 от протокола);

- броят на недействителните бюлетини по чл. 181 от ИК – заснемане с технически средства начина на гласуване (ред 7 от протокола);

- броят на сгрешените бюлетини (ред 8 от протокола);

- броят на удостоверенията за гласуване на друго място (ред 9 от протокола);

- броят на удостоверенията за гласуване в определено място (ред 10 от протокола);

- броят на декларациите от ученици и студенти по чл. 207, ал. 1, т. 3 от ИК (ред 11 от протокола);

- броят на декларациите на лицата, заети като членове на СИК или охрана на СИК по чл. 194 от ИК (ред 12 от протокола);

- броят на декларациите по чл. 203, ал. 3 от ИК – от избиратели с увреждане на опорно-двигателния апарат и зрението (ред 13 от протокола);

- броят на декларациите по чл. 57, изр. 2 от ИК от живеещи извън страната български граждани, които се намират в страната в избирателния ден и са били заличени от избирателните списъци (ред 14 от протокола);

- броят на декларации по чл. 44, ал. 3 от ИК (ред 15 от протокола) – ПОПЪЛВА СЕ САМО ОТ СИК ИЗВЪН СТРАНАТА;

- броят на придружителите, вписани в графа „Забележки” на избирателния списък (ред 16 от протокола);

- броят на придружителите от списъка за допълнително вписване на придружителите (ред 17 от протокола).

6. След извършване на горните действия СИК попълва в черновите на протоколите за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство:

- данните за избирателната секция, включително трите имена на членовете на комисията и на присъствалите други лица;

- часът на откриване на изборния ден и на приключване на гласуването;

- броят на избирателите според избирателния списък, включително части I и II на избирателния списък при предаването му на СИК (ред 1 от протокола);

- броят на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък (ред 2 от протокола);

- броят на избирателите в допълнителния избирателен списък (ред

3 от протокола);

- броят на регистрираните кандидатски листи при всички видове избори (ред 4 от протокола);

- броят на ГЛАСУВАЛИТЕ избиратели според положените в избирателния списък, допълнителната страница на избирателния списък и в допълнителния избирателен списък подписи (ред 5 от протокола);

- броят на недействителните бюлетини по чл. 180 от ИК – показване начина на гласуване (ред 6 от протокола);

- броят на недействителните бюлетини по чл. 181 от ИК – заснемане с технически средства начина на гласуване (ред 7 от протокола);

- броят на сгрешените бюлетини (ред 8 от протокола);

- брой на декларациите по чл. 203, ал. 3 от ИК – от избиратели с увреждане на опорно-двигателния апарат и зрението (ред 9 от протокола);

- броят на придружителите, вписани в графа „Забележки” на избирателния списък (ред 10 от протокола);

- броят на придружителите от списъка за допълнително вписване на придружителите (ред 11 от протокола).

7. Протоколите на СИК за установяване резултатите от гласуването за всеки вид избор са в три идентични екземпляра и са изработени на трипластова индигирана хартия. Всеки екземпляр на протоколите за отчитане резултатите от гласуването е на един лист с обособени страници, формат А-3, с еднакъв фабричен номер, отпечатан в долната дясна част на страницата

8. В случай че при попълването единият формуляр на протокола се сгреша, секционната избирателна комисия унищожава сгрешения протокол с надпис „сгрешен” на всеки лист от него, като председателят, секретарят и член на СИК, предложени от различни партии и коалиции от партии, също полагат подписите си под надписа. Секционната избирателна комисия връща на ОИК сгрешения формуляр на протокол, когато предава протокола с резултатите от гласуването, като фабричният номер на сгрешения протокол се сверява с номера на протокола, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа.

ВАЖНО! При грешка, допусната на една страница, се счита, че целият протокол е сгрешен и се използва вторият формуляр. **ПРОТОКОЛИТЕ НЕ СЕ РАЗПЛАСТЯВАТ. ЛИСТОВЕТЕ ИМ НЕ СЕ СМЕСВАТ.**

9. Когато и двата формуляра на протокола се сгрешат, унищожените протоколи се връщат в общинската избирателна комисия след сверяване на фабричните им номера с номерата на протоколите, вписани в протокола за предаването и приемането на изборните книжа – Приложение № 69 от изборните книжа за общински съветници и кметове или Приложение № 72 от изборните книжа за президент и вицепрезидент

на републиката, съответно.

10. След като получи сгрешените протоколи, ОИК предава на СИК нов протокол за установяване резултатите от гласуването. Това обстоятелство се описва в протокол за предаването и приемането, в който се вписва фабричният номер на новия протокол. Протоколът за предаването и приемането се подписва от председателя на секционната изборителна комисия и от определен от общинската изборителна комисия неин член. Лицата, подписали протокола, трябва да са предложени от различни партии и коалиции от партии.

11. Секционната изборителна комисия преброява първо гласовете, подадени в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, и пристъпва към преброяване на гласовете, подадени в изборите за общински съветници и кметове, след съставяне на черновата на протокола за установяване на гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

12. Преди отваряне на изборителните урни неизползваните бюлетини за всеки вид избор, както и сгрешените бюлетини, се опаковат поотделно, запечатват се и се отстраняват от мястото за броене.

Раздел II

Подреждане на бюлетините след отваряне на урните

A. В изборите за президент и вицепрезидент на републиката

13. Секционните изборителни комисии пристъпват към отваряне на изборителните урни и преброяването на гласовете в следната последователност:

1) най-напред се отварят изборителните урни в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, подадените в тях гласове се преброяват и резултатите за този вид избор се нанасят в протокола – чернова;

2) след това се отварят изборителните урни в изборите за общински съветници и кметове и се преброяват подадените в тях гласове.

14. В случай че в изборния ден е използвана допълнителна урна, двете урни се отварят едновременно след приключване на гласуването и намерените в тях бюлетини се броят заедно.

15. Урната/ите за президент и вицепрезидент на републиката се отваря, бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу и се броят. Полученото число се вписва на ред 18 от протокола за президент и вицепрезидент на републиката.

16. Секционната изборителна комисия проверява дали в урните за гласуване за президент и вицепрезидент на републиката има пуснати бюлетини за общински съветници и кметове. Ако се открият такива, те се отделят настрана и се вземат предвид при отчитане резултатите от

гласуването в изборите за общински съветници и кметове.

17. Бюлетините се подреждат на купчинки, както следва:

а) купчинка от бюлетини, които не са по установения образец;
 б) купчинка от бюлетини с вписани в тях специални символи, като букви, цифри или други знаци;

в) купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отразен със знак "X" и с химикал, пишец със син цвят, вотът на избирателя;

г) купчинка от бюлетини по установения образец:

- с отбелязан вот със знак "X" или с друг знак и с химикал, пишец със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи, или

- които не съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;

д) купчинки от бюлетини по установения образец с отбелязан вот със знак "X" и с химикал, пишец със син цвят, за една кандидатска листа, които съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия.

18. Когато действителността на някой глас е оспорена, след решение на комисията случаят се описва в протокол. Протоколът се прилага към протокола на секционната избирателна комисия, като на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението.

Преброяване на гласовете

19. Секционната избирателна комисия преброява подадените в секцията гласове.

20. Броят на недействителните гласове е равен на сумата от броя на бюлетините по т.17, букви „а”, „б”, „в” и „г”.

21. Броят на действителните гласове е равен на броя на бюлетините по т. 17, буква „д”.

22. При установяване на резултатите от гласуването една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

23. Гласът е действителен, когато:

а) бюлетината е по установения образец;

б) бюлетината съдържа два броя печата на съответната секционна избирателна комисия, и

в) само в едно от квадратчетата за гласуване има поставен знак "X" с химикал, пишец със син цвят, който изразява по еднозначен начин вота на избирателя.

24. Гласът по т. 23 е действителен и когато:

а) в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания

или зацапвания;

б) поставеният от избирателя знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, излиза извън квадратчето на съответната кандидатска листа, но не навлиза в квадратчето на друга листа;

в) в бюлетината няма вписани специални символи като букви, цифри или други знаци.

25. Гласът е недействителен, когато:

а) няма поставен знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, в нито едно от квадратчетата за гласуване;

б) има поставен знак „X” или друг знак с химикал, пишещ със син или друг цвят, в повече от едно квадратче за гласуване;

в) поставеният знак „X” с химикал, пишещ със син цвят, засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да се установи еднозначно волята на избирателя;

г) бюлетината не съдържа два печата на съответната секционна избирателна комисия;

д) бюлетината не е по установения образец;

е) върху бюлетината има изписани специални символи като букви, цифри или други знаци.

26. БРОЯТ НА ГЛАСУВАЛИТЕ ИЗБИРАТЕЛИ Е РАВЕН НА БРОЯ НА НАМЕРЕНИТЕ В ИЗБИРАТЕЛНИТЕ УРНИ БЮЛЕТИНИ.

27. След отваряне на избирателната урна и преброяване на гласовете в протокола - чернова на секционната избирателна комисия за установяване на резултатите от гласуването за президент и вицепрезидент на републиката, последователно се вписват с думи и числа:

а) броят на намерените в избирателните урни бюлетини (ред 18 от протокола);

б) броят на намерените в избирателните урни бюлетини, които не са по установения образец (ред 19 от протокола);

в) намерените в избирателните урни бюлетини с вписани в тях специални символи като букви, цифри или други знаци (ред 20 от протокола);

г) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за президент и вицепрезидент на републиката, по установения образец, в които не е отразен със знак „X” и с химикал, пишещ със син цвят вотът на избирателя (ред 21 от протокола);

д) броят на намерените в избирателната урна бюлетини, по установения образец, с отбелязан вот със знак „X” или друг знак и с химикал, пишещ със син цвят, за две или повече кандидатски листи или знака „X” засяга повече от едно квадратче и не може да се определи еднозначно вотът на избирателя (ред 22 от протокола);

е) броят на намерените в избирателната урна бюлетини, по установения образец, които не съдържат два печата на съответната СИК

(ред 23 от протокола);

ж) броят на недействителните гласове (бюлетини) – т. 19 – 23 от протокола – ред 24 от протокола;

з) броят на действителните гласове за президент и вицепрезидент на републиката – ред 25 от протокола;

и) броят на гласовете, подадени за всяка партия, коалиция от партии или независим кандидат – точка 26 от протокола;

к) споровете за действителността на бюлетините, взетите по тях решения на СИК и бележките и възраженията на членовете на комисията по взетите решения;

л) жалбите и възраженията след откриване на изборния ден и при установяване резултатите от гласуването;

м) описва се накратко обстановката, при която са проведени изборите в СИК;

н) брой на приложените към протокола жалби, възражения, заявления, особени мнения и решения по тях, представляващи неразделна част от протокола;

о) брой на поправките, извършени преди обявяване на протокола и заверени на съответните места с означение „поправка” и подписите на всички членове на СИК.

28. След изготвяне на черновата-протокол за изборите за президент и вицепрезидент на републиката СИК опакова на отделни пакети преброените бюлетини за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и ги отстранява от масата, но така че да се виждат от членовете на СИК и присъстващите лица.

29. Секционната избирателна комисия взема необходимите мерки да не се допусне смесване на бюлетини или изборни книжа за изборите за президент и вицепрезидент на републиката с изборни книжа за изборите за общински съветници и кметове.

30. Беловата на протокола за установяване на резултатите в изборите за президент и вицепрезидент на републиката се съставя след попълване на черновите на протоколите в изборите за общински съветници и кметове и след като СИК:

1. ПРОВЕРИ ДАЛИ В УРНАТА ЗА ГЛАСУВАНЕ ЗА ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ И КМЕТОВЕ НЯМА ПУСНАТИ БЮЛЕТИНИ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА;

2. КОНТРОЛИТЕ ПО ПРОТОКОЛА СА УДОВЛЕТВОРЕНИ.

31. Протоколът за установяване на резултатите в изборите за президент и вицепрезидент на републиката се попълва, без да се разпластява. Така изготвеният протокол се подписва от всички членове на СИК и се отбелязва датата и часа на подписването им.

Б. Подреждане на бюлетините в изборите за общински съветници и кметове

32. В случай че в изборния ден е използвана допълнителна урна, всички урни се отварят едновременно след приключване на гласуването и намерените в тях бюлетини при избори за общински съветници и кметове се броят заедно.

33. Избирателната урна се отваря, бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу на отделни купчинки по видове избори – за общински съветници, за кмет на община и за кмет на кметство, и се броят. Резултатите се нанасят на редове 12 от протоколите за установяване на резултатите от гласуването за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство.

34. Секционната избирателна комисия проверява дали в урните за гласуване за общински съветници и кметове има пуснати бюлетини за президент и вицепрезидент на републиката. Ако се открият такива, те се отделят настрана и се вземат предвид при отчитане резултатите от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката.

35. Секционната избирателна комисия пристъпва към преброяване на бюлетините от всяка купчинка, като започва от купчинката за общински съветници. При всяко преброяване на отделна купчинка за всеки вид избор СИК подрежда бюлетините на отделни купчинки, както следва:

- а) купчинка от бюлетини, които не са по установения образец;
- б) купчинка от бюлетини с вписани в тях специални символи като букви, цифри или други знаци;
- в) купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отразен със знак "X" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя;
- г) купчинка от бюлетини по установения образец:
  - с отбелязан вот със знак "X" или друг знак и с химикал, пишещ със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или за двама или повече кандидати за кметове, или
  - които не съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;
- д) купчинки от бюлетини по установения образец с отбелязан вот със знак "X" и с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа или за един кандидат за кмет, които съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия (действителни);

36. Когато действителността на някой глас е оспорена, след решение на комисията случаят се описва в протокол. Протоколът се

прилага към протокола на секционната избирателна комисия, като на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението.

**Преброяване на подадените гласове в изборите
за общински съветници, кмет на община и кмет
на кметство**

37. При установяване на резултатите от гласуването за всеки вид избор (за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство) една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

38. Секционната избирателна комисия преброява последователно подадените в секцията гласове за изборите за общински съветници, за кмет на община и за кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор.

39. Броят на недействителните гласове за изборите за:

а) общински съветници е равен на сумата от броя на бюлетините по т. 35, букви „а”, „б”, „в” и „г” от купчинката с бюлетини за този избор;

б) кмет на община е равен на сумата от броя на бюлетините по т. 35, букви „а”, „б”, „в” и „г” от купчинката с бюлетини за този избор;

в) кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, е равен на сумата от броя на бюлетините по т. 35, букви „а”, „б”, „в” и „г” от купчинката с бюлетини за този избор.

42. Броят на действителните гласове за изборите за:

а) общински съветници е равен на броя на бюлетините по т. 35, буква „д” от купчинката с бюлетини за този избор;

б) кмет на община е равен на броя на бюлетините по т. 35, буква „д” от купчинката с бюлетини за този избор;

в) кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, е равен на броя на бюлетините по т. 35, буква „д” от купчинката с бюлетини за този избор.

**Установяване на действителност и недействителност
на вота**

43. Гласът е действителен, когато:

а) бюлетината е по установения образец;

б) бюлетината съдържа два броя печата на съответната секционна избирателна комисия, и

в) само в едно от квадратчетата за гласуване има поставен знак "X" с химикал, пишещ със син цвят, който изразява по еднозначен начин вота на избирателя.

44. Гласът по т. 43 е действителен и когато:

а) в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания;

б) поставеният от избирателя знак "X" с химикал, пишещ със син цвят, излиза извън квадратчето на съответната кандидатска листа, но не навлиза в квадратчето на друга листа;

в) в бюлетината няма вписани специални символи като букви, цифри или други знаци.

45. Гласът е недействителен, когато:

а) няма поставен знак "X" с химикал, пишещ със син цвят, в нито едно от квадратчетата за гласуване, или

б) има поставен знак "X" или друг знак с химикал, пишещ със син или друг цвят, в повече от едно квадратче за гласуване, и/или

в) поставеният знак "X" с химикал, пишещ със син цвят, засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да се установи еднозначно волята на избирателя, и/или

г) бюлетината не съдържа два печата на съответната секционна избирателна комисия, и/или

д) бюлетината не е по установения образец, и/или

е) върху бюлетината има изписани специални символи като букви, цифри или други знаци.

46. БРОЯТ НА ГЛАСУВАЛИТЕ ИЗБИРАТЕЛИ ЗА ВСЕКИ ВИД ИЗБОР Е РАВЕН НА БРОЯ НА НАМЕРЕНИТЕ В ИЗБИРАТЕЛНИТЕ УРНИ БЮЛЕТИНИ ЗА СЪОТВЕТНИЯ ВИД ИЗБОР.

47. Преди попълване на протоколите се съставя чернова, която по форма и съдържание е еднаква с тях.

48. След отваряне на избирателната урна и преброяване на гласовете в протоколите на секционната избирателна комисия за установяване на резултатите от гласуването за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, последователно се вписват с думи и числа:

а) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор (ред 12 от протоколите);

б) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, които не са по установения образец (ред 13 от протоколите);

в) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, с вписани в тях специални символи като букви, цифри или други знаци (ред 14 от протоколите);

г) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, по установения образец, в които не е отразен със

знак „X” и с химикал, пишец със син цвят вотът на избирателя (ред 15 от протоколите);

д) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, по установения образец, с отбелязан вот със знак „X” или друг знак и с химикал, пишец със син цвят, за две или повече кандидатски листи или знака „X” засяга повече от едно квадратче и не може да се определи еднозначно вотът на избирателя (ред 16 от протоколите);

е) броят на намерените в избирателната урна бюлетини за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, по установения образец, които не съдържат два печата на съответната СИК (ред 17 от протоколите);

ж) броят на недействителните гласове (бюлетини) за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор (т. 13 – 17 от протоколите) – ред 18 от протокола;

з) брой на действителните гласове (бюлетини) за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор – ред 19 от протокола;

и) броят на гласовете за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, подадени за всяка партия, коалиция от партии или независим кандидат – точка 20 от протокола;

к) споровете за действителността на бюлетините, взетите по тях решения на СИК и бележките и възраженията на членовете на комисията по взетите решения;

л) жалбите и възраженията след откриване на изборния ден и при установяване резултатите от гласуването;

м) описват се накратко обстановката, при която са проведени изборите в СИК;

н) брой на приложените към протокола жалби, възражения, заявления, особени мнения и решения по тях, представляващи неразделна част от протокола;

о) брой на поправките, извършени преди обявяване на протокола и заверени на съответните места с означение „поправка” и подписите на всички членове на СИК.

49. След изготвяне на черновата-протокол за изборите за общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, СИК пренася данните от тях в протокола за установяване на резултатите от гласуването за общински съветници, протокола за установяване на резултатите от гласуването за кмет на община и протокола за установяване на резултатите от гласуването за кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор (белови) САМО И

ЕДИНСТВЕНО, СЛЕД КАТО ПРОВЕРИ ДАЛИ КОНТРОЛИТЕ В СЪОТВЕТНИТЕ ПРОТОКОЛИ СА УДОВЛЕТВОРЕНИ.

50. Протоколите се попълват, без да се разпластяват. Така изготвените протоколи се подписват от всички членове на СИК и се отбелязва датата и часа на подписването им.

Раздел III

Подписване и поправка на протокола на секционната избирателна комисия

51. Протоколът на секционната избирателна комисия след съставянето му се подписва от всички членове на комисията. След подписването председателят обявява резултатите от гласуването по партии, коалиции от партии и независими кандидати за изборите за президент и вицепрезидент на републиката, за изборите за общински съветници в общината, за кмет на община и кмет на кметство.

52. Поправки в протокола след подписването му могат да се правят преди обявяване на резултатите от гласуването. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка". Очевидни фактически грешки могат да се поправят и след обявяване на резултата.

53. Член на комисията не може да откаже да подпише протокола. Член, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма на отделен лист и се прилагат като неразделна част от протокола.

54. Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

55. Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

56. Секционната избирателна комисия съставя и издава извлечение от всеки съставен от нея протокол за установяване на изборните резултати, което се поставя на видно място пред секцията.

57. Кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите от партии и инициативните комитети и наблюдателите при поискване получават извлечение от протокола.

Раздел IV

Опаковане на бюлетините и изборните книжа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката

58. След определяне на резултатите в гласуването за президент и

вицепрезидент на републиката СИК опакова на отделни пакети:

а) действителните бюлетини, като пакетът се надписва „Действителни бюлетини в изборите за президент и вицепрезидент на републиката” (ИПВР);

б) недействителните бюлетини, описани на редове 19, 20, 21, 22 и 23 от протокола за установяване на резултатите в изборите се опаковат поотделно за всеки ред. Върху всеки от петте пакета се изписва „Недействителни бюлетини в ИПВР по ред 19/20/21/22/23” съответно;

в) недействителните бюлетини по чл. 180 от ИК (ред 6 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Недействителни бюлетини по чл. 180 ИК за ИПВР”;

г) недействителните бюлетини по чл. 181 от ИК (ред 7 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Недействителни бюлетини по чл. 181 ИК за ИПВР”;

д) сгрешените бюлетини (ред 8 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Сгрешени бюлетини за ИПВР”;

е) неизползваните бюлетини за гласуване се опаковат на пакет, върху който се изписва „Неизползвани бюлетини за ИПВР”.

59. Опакованите бюлетини, изборни книжа и материали **без тези по т. 60** се поставят в бялата торба, която се връзва с връзка и хартиена лента, подписана от всички членове на СИК. Торбите се предават в общинската/районната администрация на комисията по приемане за съхранение на изборните книжа и материали, за което се съставя и подписва протокол – Приложение № 73 от изборните книжа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката. Предаването се извършва, след като СИК предаде на ОИК протоколите за установяване резултатите от гласуването.

60. Избирателните списъци се опаковат в отделен плик, който се подписва от всички членове на СИК, заедно с:

а) удостоверенията за гласуване на друго място (ред 9 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Удостоверения за гласуване на друго място”;

б) удостоверенията за гласуване в определено място (ред 10 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Удостоверения за гласуване в определено място”;

в) декларациите от ученици и студенти по чл. 207, ал. 1, т. 3 от ИК (ред 11 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Декларации по чл. 207 от ИК”;

г) декларациите на лицата служебно заети в произвеждането на изборите по чл. 194 от ИК (ред 12 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Декларации по чл. 194 от ИК”;

д) декларациите по чл. 203, ал. 3 от ИК (ред 13 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Декларации по чл. 203 от ИК”;

за ИПВР”;

е) декларациите по чл. 57, изр. 2 от ИК (ред 14 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Декларации по чл. 57 от ИК”;

ж) декларациите по чл. 44, ал. 3 от ИК (ред 15 от протокола) се опаковат на пакет, върху който се изписва „Декларации по чл. 44 от ИК” – ПРИЛАГА СЕ САМО ЗА СИК ИЗВЪН СТРАНАТА.

61. Печатът на СИК се поставя в отделен плик, подписан от всички членове на комисията. След втория тур печатът се поставя в торбата по т. 59 с останалите изборни книжа.

Раздел V

Опаковане на бюлетините и изборните книжа в изборите за общински съветници и кметове

62. След определяне на резултатите в гласуването за общински съветници и кметове СИК опаковат в отделни пакети:

а) действителните бюлетини в изборите за:

- общински съветници;

- кмет на община;

- кмет на кметство, ако се произвежда такъв вид избор,

като всеки пакет се надписва „Действителни бюлетини в изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство”, съответно;

б) недействителните бюлетини във всеки избор, описани на редове 13, 14, 15, 16 и 17 от протоколите за установяване на резултатите в изборите, се опаковат поотделно, върху тях се изписва „Недействителни бюлетини в изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство по ред 13/14/15/16/17”, съответно;

в) недействителните бюлетини по чл. 180 от ИК (ред 6 от протокола) за всеки вид избор се опаковат поотделно на пакети и се надписват „Недействителни бюлетини по чл. 180 ИК за изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство”;

г) недействителните бюлетини по чл. 181 от ИК (ред 7 от протокола) за всеки вид избор се опаковат поотделно на пакети и се надписват „Недействителни бюлетини по чл. 181 ИК за изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство”;

д) сгрешени бюлетини (ред 8 от протокола) за всеки вид избор се опаковат поотделно на пакети и се надписват „Сгрешени бюлетини за изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство”.

63. Избирателните списъци се опаковат в отделен плик заедно с декларациите по чл. 203, ал. 3 от ИК (ред 9 от протокола) за всеки вид избор се опаковат поотделно на пакети и се надписват „Декларации по чл. 203, ал. 3 от ИК за изборите за общински съветници/кмет на община/кмет на кметство. Пликът се подписва от членовете на СИК.

64. Опакованите бюлетини, изборни книжа и материали без тези по т. 63 се поставят в черната торба, която се връзва с връзка и хартиена лента, подписана от всички членове на СИК. Торбите се предават в общинската/районната администрация на комисията по приемане за съхранение на изборните книжа и материали, за което се съставя и подписва протокол – Приложение № 70 от изборните книжа в изборите за общински съветници и кметове. Предаването се извършва, след като СИК предаде на ОИК протоколите за установяване резултатите от гласуването.

Раздел VI

Предаване и приемане на протоколите в ОИК и на бюлетините, избирателните списъци и останалите изборни книжа и материали за съхранение в общинската администрация

65. Секционната избирателна комисия е длъжна да предаде предназначенията за ОИК и ЦИК екземпляри от протоколите за установяване резултата от гласуването в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, за общински съветници и кметове, за кмет на община и кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор, на съответната ОИК.

66. Останалите изборни книжа и материали – екземпляри от протоколите, предназначени за общинската администрация, избирателни списъци, неизползвани бюлетини, сгрешени и унищожени бюлетини, декларации и удостоверения, се предават от СИК за съхранение в общинската администрация.

67. Председателят или заместник-председателят на СИК, секретарят и член на СИК, всеки един от тях предложени от различни партии или коалиции от партии, предават на ОИК екземплярите от протокола за установяване на изборните резултати в изборите за президент и вицепрезидент на републиката, общински съветници, кмет на община и кмет на кметство, предназначени за ОИК и ЦИК, както и вторият екземпляр от протокола на СИК, останал непопълнен, съответно сгрешените протоколи.

68. Протоколите на СИК за установяване на изборните резултати се предават на ОИК НЕРАЗПЛАСТЕНИ. ОИК взима предназначения за нея и за ЦИК екземпляр от всеки протокол и връща на СИК екземпляра, предназначен за общинската администрация.

69. При приемане на протокола на СИК за съответния вид избор ОИК сверява фабричният му номер с номера на протокола, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали, съставен в деня преди изборите.

70. Когато ОИК установи несъответствие между фабричните номера на получения от СИК в деня преди изборите протокол и

предавания от СИК протокол за съответния вид избор, членовете на съответната СИК и ОИК заедно преброяват гласовете след като ОИК приеме протоколите от всички СИК.

71. След приемането на протоколите на СИК те се предават в изчислителния пункт при ОИК. Членовете на СИК – председател/заместник-председател, секретар и член, проследяват точността на въвеждане на данните в изчислителния пункт, след което ОИК им издава подписана разписка, съдържаща числовите данни от протоколите. След завръщането си в района на секцията разписката се поставя до извлеченията от протоколите.

72. Когато ОИК установи очевидни фактически грешки в протоколите, те се отбелязват в тях и се подписват от председателя/заместник-председателя, секретаря и члена на СИК.

73. След като председателят/заместник-председателят, секретарят и членът на СИК предадат екземплярите от протоколите, предназначени за ОИК и ЦИК на ОИК и получат разписка, съдържаща числовите данни от протоколите, те предават на комисията по чл. 242, ал. 7 от ИК:

- екземплярите от протоколите, предназначени за общинската администрация;

- торбите, съдържащи изборните книжа и материали.

74. За предаването се подписват следните протоколи:

- Приложение № 73 от изборните книжа в изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

- Приложение № 70 от изборните книжа в изборите за общински съветници и кметове.